

Saimaan ammattikorkeakoulun julkaisuja.

Saimaa University of Applied Sciences Publications.

Jyri Hänninen

**OPINNÄYTETYÖPROSESSIN KEHITTÄMINEN SAIMAAN
AMMATTIKORKEAKOULUSSA OPINNÄYTETYÖKLINIKKA
-PROJEKTIN AVULLA**

Saimaan ammattikorkeakoulun julkaisuja.
Saimaa University of Applied Sciences Publications.

Vipuvoimaa
EU:lta
2007–2013

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Saimaan ammattikorkeakoulun julkaisuja
Sarja A: Raportteja ja tutkimuksia 9
ISBN 978-952-5714-26-5 (PDF)
ISSN 1797-7266

Sisältö

1	PROJEKTIN TAUSTA JA TAVOITTEET	3
1.1	Taustaa.....	3
1.2	Projektin tavoitteet	4
2	PROJEKTIN ETENEMISEN VAIHEET	5
3	PROJEKTIN TULOKSET.....	6
3.1	Opinnäytetyöprosessin mallintaminen	6
3.2	Sähköinen työkalu	7
3.3	Palautejärjestelmät	7
3.4	Opinnäytetyön ohjaajien osaamisen kehittäminen.....	8
3.4.1	Koulutus opettajille kunnalle.....	8
3.4.2	Benchmarking	9
3.5	Opinnäytetyön toimeksiantajan opas	12
4	PROJEKTIN LOPPUARVIOINTI.....	13
5	OPINNÄYTETYÖPROSESSIN KEHITTÄMINEN PROJEKTIN PÄÄTTYTTYÄ....	14

1 PROJEKTIN TAUSTA JA TAVOITTEET

1.1 Taustaa

Saimaan ammattikorkeakoulu käynnisti vuonna 2008 Euroopan sosiaalirahaston rahoittamana opinnäytetyöklintika-projektin. Oli havaittu, että opintojen pitkittymisen yhtenä merkittävänä syynä olivat keskeneräiset opinnäytetyöt tai liian korkea kynnys niiden aloittamiseen. Valmistumisaikojen lyhentämisen lisäksi haluttiin saada opintojen keskeytykset vähenemään, parantaa opiskelijoiden työllistymistä, saada aikaan lisää hankkeistettuja opinnäytetöitä ja saattaa opiskelijat osallistumaan enemmän tutkimus-, kehitys- ja innovaatiohankkeisiin.

Opinnäytetöiden muodot ja menetelmät olivat monipuolistuneet, minkä vuoksi opettajat tarvitsivat koulutusta osaamisensa uudistamiseen. Opinnäytetöiden haluttiin myös palvelevan entistä monipuolisemmin työelämää, jonka luottamus opinnäytetöiden laatuun ja käyttökelpoisuuteen on ammattikorkeakoululle tärkeää.

Opiskelijakeskeisyyden lisäämiseksi tarvittiin opettajien vastaanottotuntien rinnalle aidosti opiskelijan tarpeesta lähtevä uusi toimintamalli, jonka perusideana olisi yhdistää erityyppisten opinnäytetöiden ja niihin soveltuvien menetelmien opetus töiden aiheisiin ja niiden tekemisen vaiheisiin. Menetelmien oppiminen ja ohjaus ajoittuisivat ja toteutuisivat klinikalla aina kontekstin ja esille nousevan tarpeen mukaan. Klinikkan toiminnan haluttiin kattavan kaikentyyppiset opinnäytetyöt: tutkimukselliset, toiminnalliset ja projektityyppiset työt sekä kehittämistehtävät.

Hankkeen taustalla oli myös Etelä-Karjalan ammattikorkeakoulussa vuosina 2002 - 2004 toteutettu opintojen ohjauksen ja laadun kehittämishanke, jossa opinnäytetöiden klinikkaohjausta käytettiin nuorten koulutuksessa liiketalouden alalla ja sen jälkeen myös aikuiskoulutuksessa matkailu- ja ravitsemispalveluiden alalla. Ohjauksessa säännöllisesti käyneiden valmistumisajat lyhenivät 4,2 vuodesta jopa 3,5 vuoteen.

Oulun ammattikorkeakoulun koordinoima valtakunnallinen kaikkien ammattikorkeakoulujen yhteinen opinnäytetöiden kehittämissuorite vuosina 2005 - 2006 ei tuottanut riittävästi ratkaisuja opiskelijan ongelmiin hallita opinnäytetyötä samanaikaisesti sekä prosessina että menetelmällisesti oikein toteutettuna ja sisällöltään uutta tietoa tuottavana opintojaksona. Tuon projektin arvioinnissa pidettiin kuitenkin Etelä-Karjalan ammattikorkeakoulun klinikakokeilua jatkokehityksen kannalta kiinnostavana.

Kun Saimaan ammattikorkeakoulu käynnisti vuonna 2008 Opinnäytetyöklintikka-projektin, sen tuloksia toivottiin voitavan hyödyntää myöhemmin muissa ammattikorkeakouluissa.

Opinnäytetyöklintikka-projektin kohderyhmänä olivat ensisijaisesti opettajat, joiden ohjausosaamista lisäämällä voidaan vaikuttaa useiden opiskelijoiden opinnäytetöihin myös pitkällä tähtäimellä. Välilliset kohderyhmät olivat opiskelijat ja työelämä. Opinnäytetöillähän pyritään tuottamaan uutta tietoa sekä uusia toimintamalleja ja ratkaisuja nimenomaan työelämän tarpeisiin. Jotta opinnäytetöiden soveltaminen käytäntöön onnistuisi, on toimeksiantajan voitava olla varma siitä, että opinnäytetyö on sekä käytettyjen menetelmien että sisällön kannalta katsottuna luotettavasti tehty. Opinnäytetyön yhtenä tavoitteena on lisäksi valmentaa opiskelijat tekemään tutkimuksia, selvityksiä ja kehittämistyötä työpaikallaan opintojen jälkeen.

1.2 Projektin tavoitteet

Opinnäytetyöklintikka-hankkeen aikana oli tarkoitus vahvistaa ja monipuolistaa opettajien tutkimusmenetelmien hallintaa. Ohjausprosessia sinänsä haluttiin kehittää siten, että opinnäytetöiden valmistuminen nopeutuisi ja niiden laatu paranisi. Sen kannalta olisi olennaista, että opiskelija osaisi tehdä itselleen työsuunnitelman ja edetä työssään ilman katkoksia tai harhautumisia.

Eryteisesti haluttiin uudistaa opinnäytetöiden muotoja ja menetelmiä vastaamaan työelämän ja ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystoiminnan odotuksia. Se tarkoitti muun muassa sitä, että opinnäytetyöhön pystyttäisiin valitsemaan siihen sopivin menetelmä sen sijaan, että pitäydyttäisiin sellaisissa, jotka olivat ohjaaville opettajille perinteisesti tuttuja. Haluttiin, että opettajat oppisivat tunnistamaan ohjauksen tärkeät ydinkohdat ja käyttämään tehokkaasti resurssejaan niihin.

Pyrkimyksenä oli myös luoda sellainen tuloksekas opinnäytetyöprosessin malli, joka jatkokehittelyn avulla voitaisiin vakiinnuttaa ja jonka avulla olisi mahdollista levittää hyviä käytäntöjä opettajien, koulutusohjelmien ja koulutusalojen kesken.

2 PROJEKTIN ETENEMISEN VAIHEET

Projektin käynnistyessä vuonna 2008 aloitettiin työskentely opinnäytetyöprosessin silloisen tilanteen arvioinnilla. Hankkeen toimenpiteiden määrittelyn pohjaksi toteutettiin myös kysely opinnäytetöitä ohjaaville opettajille opinnäytetyön ongelmakohtien sekä opettajien koulutustarpeen selvittämiseksi. Lisäksi laadittiin projektin tiedotus- ja arviointisuunnitelma sekä määriteltiin tavoitteiden pohjalta ne toimintatavat, joiden mukaan projektissa edettäisiin.

Opinnäytetyöklänikka-projektin ydinryhmään valituilta ammattikorkeakoulun opettajilta ja muilta henkilöstön edustajilta edellytettiin, että heillä oli asiantuntemusta opinnäytetyöprosessista tai taitoa ja mahdollisuuksia prosessien mallintamiseen, kehittämiseen ja arviointiin. Ryhmä koostettiin eri koulutusalojen henkilöstöstä. Tällä työryhmällä oli suuri merkitys tavoitteiden määrittämisessä sekä toiminnan kehittämisessä projektin aikana. Ryhmä kävi läpi opinnäytetyöprosessin kehittämisen olennaisimmat asiat ja muotoili tavoitteet siten, että niitä voitiin ryhtyä edistämään koko organisaatiossa.

Projektin ohjausryhmään nimetyillä työelämän edustajilla oli jo ennestään vahvaa kokemusta ammattikorkeakoulun opinnäytetöiden ohjaamisesta toimeksiantajana. Ohjausryhmältä saadun palautteen pohjalta ryhdyttiin kehittämään ohjetta opinnäytetyön toimeksiantajalle. Opas viimeisteltiin projektin loppuvaiheessa, jolloin työelämän käyttöön voitiin antaa mahdollisimman ajankohtaista informaatiota, joka sisälsi projektin kuluessa syntyneet uudet tulokset ja toimintatavat.

Opettajille annettiin koulutusta opinnäytetyön eri tyypeistä ja menetelmistä, prosessin vaiheista sekä ohjaamisesta. Ensin järjestettiin ulkopuolisten asiantuntijoiden toteuttamana koulutusta opinnäytetyöprosessista opettajien toivomusten ja projektin kehittämistavoitteiden mukaisesti. Menetelmien ja opinnäytetyötyyppien opetus liittyi tekeillä olleisiin opinnäytetöihin, jolloin opiskeltavaa asiaa päästiin soveltamaan suoraan todelliseen tilanteeseen. Projektin loppuvaiheessa koulutus keskittyi ennen kaikkea projektissa kehitettyjen uusien menetelmien ja toimintatapojen käyttöönottoon organisaatiossa. Esimerkiksi projektin aikana kehitetyn sähköisen työkalun käyttämiseen annettiin koulutusta projektin loppuun saakka.

Projektin aikana tehtiin myös vertailuja muiden ammattikorkeakoulujen toimintatapoihin. Benchmarkingia tehtiin erityisesti Kymenlaakson ammattikorkeakoulun ja Mikkelin ammattikorkeakoulun kanssa. Lisäksi tutustuttiin

muun muassa Kajaanin ammattikorkeakoulun internet-sivuilla oleviin opinnäytetyön ohjeistuksiin.

Projektissa seurattiin tarkemmin tiettyjen opiskelijaryhmien opinnäytetyöprosessien etenemistä. Tämän pohjalta alettiin suunnitella sähköistä työkalua, jonka tarkoitus oli helpottaa opinnäytetöiden ohjausta ja yhteydenpitoa opiskelijan ja ohjaajan välillä. Työkalun suunnittelu aloitettiin keväällä 2009 sisältötavoitteiden määrittämisellä ja niiden kuvaamisella. Sen rakentaminen aloitettiin joulukuussa 2009, ja työkalu oli valmis testattavaksi helmi-maaliskuussa 2010. Mitä paremmin se saatiin toimimaan, sitä helpompi oli ottaa mukaan lisää koekäyttäjiä.

Projektin viimeisessä vaiheessa keskityttiin siihen, kuinka kehitystoiminnan jatkuvuus turvataan projektin loppumisen jälkeen. Opinnäytetyöklänikka-projektin aikana laadittuja työkaluja ja toimintatapoja tulee voida kehittää jatkuvasti. Sen onnistumiseksi tarvitaan vakiintunut tapa organisoida kehittäminen siten, että koko prosessia varten on nimetty siitä vastuuta kantavat tahot. Tärkeää on, että kaikki koulutusalat ovat mukana.

3 PROJEKTIN TULOKSET

3.1 Opinnäytetyöprosessin mallintaminen

Opinnäytetyön tekeminen on monimuotoinen prosessi, ja olennaisimpien kehittämiskohteiden löytäminen siitä oli itsessään haaste. Projektin aikana saavutettiin yksimielisyys siitä, että opinnäytetyöprosessin mallintaminen on tavoitteista keskeisin. Mallintamisella tarkoitetaan ensisijaisesti sitä, että opinnäytetyöprosessi tehdään näkyväksi sen kaikille osapuolille, jolloin opinnäytetyön tekeminen ja sen edistymisen seuraaminen on helpompaa.

Opinnäytetyöprosessissa ovat osallisina opinnäytetyön tekijä, työn ohjaaja sekä toimeksiantaja. Heidän keskinäisen yhteistyönsä helpottaminen ja parantaminen oli yhtenä tavoitteena. Tämä otettiin huomioon opinnäytetyöprosessin mallintamisessa sekä sähköisen työkalun suunnittelussa.

3.2 Sähköinen työkalu

Projektin aikana selkiytyi myös näkemys siitä, että opinnäytetyön tueksi tarvittiin sähköinen työkalu, joka tuki myös prosessin mallintamista. Tätä näkemystä puolsivat muun muassa sisällön kehittämiseen, tiedon siirtämiseen, ohjaamisen helppouteen ja prosessin näkyväksi tekemiseen liittyvät seikat.

Sähköinen työkalu on opinnäytetyön ohjaajan ja tekijän keskinäinen ohjausalusta. Keskeisenä ajatuksena on, että ohjaaja yhdessä opiskelijan kanssa tekee sen kautta ensin sopimuksen opinnäytetyön tekemisestä ja aikataulusta. Työkalun avulla ohjaaja tukee opinnäytetyön sisällön rakentumista sekä opiskelijan pysymistä aikataulussa. Kaikista opiskelijoiden ohjausalustalle jättämistä viesteistä tulee tieto opettajien työsähköpostiin. Lisäksi opettajat voivat seurata opiskelijoiden työvaiheiden etenemistä aikatauluseuranta-toiminnon avulla. Opiskelijan jääminen jälkeen sovitusta aikataulusta aiheuttaa automaattisen ilmoituksen opettajan sähköpostiin. Myös monet muut sähköisen työkalun toiminnot on rakennettu tukemaan työn etenemistä ja seurantaa.

Sähköinen työkalu oli valmis koekäyttöön maaliskuussa 2010, ja testausta jatkettiin aina projektin loppuun saakka lokakuulle 2010. Hankkeen aikana sovittiin, että Saimaan ammattikorkeakoulun liiketoiminnan ja kulttuurin toimiala ottaa työkalun käyttöön syksystä 2010 alkaen sen jatkokehityksen turvaamiseksi. Hankkeen aikana työkalu esiteltiin kaikille koulutusaloille ja sitä on otettu vaiheittain käyttöön useissa koulutusohjelmissa jo vuoden 2010 aikana.

Sähköisestä työkalusta on tarkempi selvitys opinnäytetyöklänikka-projektiin liittyvässä julkaisussa Sorjonen, J. & Fennander, T. 2010. Opinnäytetyön ohjausprosessit ja yhteiset toimintamallit. Case: Sähköisen työkalun suunnittelu ja implementointi Saimaan ammattikorkeakouluun. Saimaan ammattikorkeakoulun julkaisuja sarja A, raportteja ja julkaisuja 7. Imatra.

3.3 Palautejärjestelmät

Projektin aikana ilmeni, että opinnäytetyön onnistumisesta saatava informaatio riippui paljon ohjaavien opettajien aktiivisuudesta kerätä sitä ja jakaa tietoa edelleen. Olennaisen tiedon ja hyvien käytänteiden levittäminen koko organisaatioon oli puutteellista ja opinnäytetyöprosessin laadun kehittämiseen ei ollut systemaattista menettelytapaa koko ammattikorkeakoulun tasolla. Ongelmaa ryhdyttiin ratkaisemaan ensisijaisesti palautejärjestelmän kehittämisellä. Saimaan

ammattikorkeakoululla oli jo ennestään toimivaksi koettu sähköinen palautejärjestelmä, jolla kerätään opiskelijoilta palautetta opintojaksoista. Opinnäytetyöpalautejärjestelmää lähdettiin kehittämään rakenteeltaan samantyyppiseksi.

Palautejärjestelmiä kehitettiin kaksi kappaletta: opiskelijapalaute ja toimeksiantajapalaute. Opiskelijapalautteen avulla selvitetään opiskelijan näkökulmasta yhteistyön toimivuutta ohjaavan opettajan ja toimeksiantajan kanssa sekä tehdään yleisarviointia opinnäytetyön onnistumisesta ja prosessin kehittämistarpeista. Toimeksiantajilta pyydetään palautetta yhteistyön onnistumisesta ammattikorkeakoulun kanssa, opinnäytetyön hyödyllisyydestä, opiskelijan sitoutumisesta opinnäytetyöhön ja prosessin kehittämistarpeista. Palautejärjestelmät kehitettiin ja testattiin syksyllä 2009 ja ne otettiin käyttöön maaliskuussa 2010. Molemmat palautejärjestelmät toimivat teknisesti hyvin, vaikka saatujen toimeksiantajapalautteiden määrä onkin vielä varsin pieni.

Opinnäytetöistä saadut palautteet on sovittu otettaviksi mukaan osaksi ohjaavien opettajien vuotuisia kehityskeskusteluja. Palautteet tallentuvat tietojärjestelmään ja niitä voidaan tarkastella jälkeinpäin ohjaajakohtaisesti ja koulutusaloittain ryhmitellen. Tällä tavoin olennainen informaatio voidaan hyödyntää koko organisaatiossa. Edelleen palautteiden perusteella voidaan arvioida opinnäytetyöprosessin kehittämistarpeita ammattikorkeakoulu- ja koulutusaloilla.

3.4 Opinnäytetyön ohjaajien osaamisen kehittäminen

Kuten projektin tavoitteissa todettiin, Opinnäytetyöklintikka-hankkeen aikana oli tarkoitus vahvistaa ja monipuolistaa opettajien tutkimusmenetelmien hallintaa sekä kehittää ohjausosaamista yleisesti. Siinä edistettiin erityisesti henkilökunnan koulutustilaisuuksien ja benchmarking-työskentelyn avulla.

3.4.1 Koulutus opettajille kunnalle

Ammattikorkeakoulun henkilöstölle järjestettiin koulutusta, jonka sisältö suunniteltiin opettajilta tulleiden toiveiden ja projektin kehittämistavoitteiden mukaisesti. Ulkopuoliset asiantuntijat toteuttivat kaksi koulutustilaisuutta, joista ensimmäisen, syksyllä 2009 järjestetyn koulutuksen aiheena ammattikorkeakoulun opinnäytetyön olemus ja sen profiiliin ero muiden oppilaitosten opinnäytetöihin.

Toisen, keväällä 2010 toteutetun koulutuksen aiheena oli toiminnalliset opinnäytetyöt. Molempien koulutuksien tavoitteena oli selkeyttää näkemystä siitä, kuinka ammattikorkeakoulun opinnäytetyöt voivat olla niiden erityispiirteet huomioon ottaen laadukkaita ja ohjauksen näkökulmasta mahdollisimman toimivia.

Koulutusta järjestettiin myös projektin aikana uudella tavalla määritellyistä opinnäytetyöprosessista. Lisäksi ohjaavia opettajia perehdytettiin käyttämään projektin osana kehitettyä sähköistä työkalua. Työkalukoulutus ennätettiin projektin kestäessä antaa liiketalouden ohjaaville opettajille, mikä teki mahdolliseksi riittävän käyttäjäkokemusten saamisen ja turvasi omalta osaltaan kehittämistyön jatkuvuuden. Muiden koulutusalojen opettajia on koulutettu työkalun käyttöön varsinaisen projektin päättymisen jälkeen.

3.4.2 Benchmarking

Opinnäytetyöklänikka-projektin aikana toteutettiin kolme benchmarkingia. Kaksi niistä tehtiin vieraillemalla Kymenlaakson ja Mikkelin ammattikorkeakouluissa. Yksi benchmarking toteutettiin internet-materiaalin perusteella. Kyseessä oli Kajaanin ammattikorkeakoulu, jolla todettiin olevan varsin kattavat nettisivustot opinnäytetyöprosessista.

Kymenlaakson ammattikorkeakoulun opinnäytetyöprosessi

Kymenlaakson ammattikorkeakoulussa opinnäytetyön ohjaaja nimetään jo aihe-seminaarissa. Siten jokainen opiskelija saa jo alkuvaiheessa henkilökohtaista ohjausta, eikä opiskelijalle jää epätietoisuutta siitä, kuka työtä lopulta ohjaa. Saimaan ammattikorkeakoulussa ohjaaja nimetään usein vasta aihe-seminaarin jälkeen, ja vastuu ohjaajan hankkimisesta jää käytännössä usein opiskelijalle. Kymenlaakson ammattikorkeakoululla on lisäksi opinnäytetöitä varten oma sähköinen opinnäytetyöalusta (Moodle), missä on ohjeita opinnäytetyön eri vaiheita varten.

Seuraavat kurssit ovat pakollisia kaikissa Kymenlaakson ammattikorkeakoulun koulutusohjelmissa:

- johdatus tieteelliseen ajatteluun ja tutkielman tekoon 3 opintopistettä
- tutkielman tekeminen ja dokumentointi 2 opintopistettä
- kolmannen vuoden seminaarityö 8 opintopistettä.

Kymenlaakson ammattikorkeakoulussa tehdään seminaarityö ennen opinnäytetyön aloittamista. Sitä sanotaan syventäväksi projektiksi. Se voidaan laajentaa opinnäytetyöksi, mutta läheskään aina siitä ei tule varsinaista opinnäytetyön aihetta.

Kaikki työt tehdään alusta asti opinnäytetyön dokumentointiohjeen mukaan, jolloin päästään myös opinnäytetyön teossa mahdollisimman nopeasti alkuun. Suosituksena on, että opiskelijat perehtyisivät aiemmin tehtyihin opinnäytetöihin. Kymenlaakson ammattikorkeakoulussa on käytäntönä analysoida niitä.

Kymenlaakson ammattikorkeakoululla on Kymi Design & Business -yksikkö, joka on liiketalouden, viestinnän ja kulttuurin yksiköiden ”yhteinen näyteikkuna” ulospäin. Työelämälähtöisiä opinnäytetöitä tehdään sen kautta koordinoitusti. Kymi Design & Business on perustettu luomaan ja kehittämään yhteyksiä koulutuksen, tutkimuksen ja yritysmaailman välille, ja siihen on keskitetty TKI-toiminta. Sen avulla saadaan luotua pysyviä yhteistyökumppanuuksia. Mainitun yksikön kautta tehdyt opinnäytetyöt ovat Leena Mäkelä-Marttisen mukaan varsin korkeatasoisia.

Mikkelin ammattikorkeakoulun opinnäytetyöprosessi

Mikkelin ammattikorkeakoululla on opinnäytetöitä varten oma sähköinen opinnäytetyöalusta alusta (Moodle), jossa on ohjeita eri opinnäytetyön vaiheita varten. Ohjeet on eriytetty koulutusaloittain. Ongelmaksi on koettu niiden päivittäminen ja se, ettei kukaan ei ole selkeästi vastuussa kokonaisuuden koordinoinnista.

Mikkelin ammattikorkeakoululla on opinnäytetöitä varten valmiit tekstin asetelut, joita kuka tahansa voi poimia word-tiedostoina. Sellaista ei Saimaan ammattikorkeakoululla ollut käytössä, mutta projektin aikana keskusteltiin valmiin pohjan tarpeellisuudesta ja se tehtiinkin projektin loppuvaiheessa.

Mikkelin ammattikorkeakoulu oli uudistamassa palautejärjestelmäänsä, ja opinnäytetyöklintika-projektin aikana syntynyt Saimaan ammattikorkeakoulun opinnäytetyön sähköinen palautejärjestelmä herätti sen vuoksi suurta kiinnostusta.

Kuten Saimaan ammattikorkeakoulussa, myöskään Mikkelissä valmistuminen aikataulussa ei ole ollut ongelma sosiaali- ja terveysalalla vaan paremminkin muilla koulutusaloilla. Sähköisen työkalun esittely kiinnosti tästä näkökulmasta, sillä myös Mikkelin ammattikorkeakoulussa on tarve löytää ratkaisuja opinnäytetyöprosessin tehostamiseen.

Yhteenveto Kymenlaakson ammattikorkeakoulun ja Mikkelin ammattikorkeakoulun vierailuista

Molemmilla vierailuilla korostui se, että Opinnäytetyöklänikka-projektissa kehitettävät asiat ovat ajankohtaisia myös muissa ammattikorkeakouluissa. Se vahvisti näkemystä projektin tärkeydestä ja vaikuttavuudesta laajemminkin.

Kymenlaakson ammattikorkeakoulussa on opinnäytetyöprosessin opiskelijaohjaus kiinteämpää sekä yritys- ja muu työelämäyhteistyö koordinoitu tiukemmin kuin Saimaan ammattikorkeakoulussa. Tästä on saatu hyviä kokemuksia. Myös Saimaan ammattikorkeakoulussa yritys yhteistyön kehittämiseen on syytä panostaa aikaisempaa vahvemmin aluevaikuttavuuden lisäämiseksi.

Mikkelin ammattikorkeakoulu on kehittämässä lähes samoja asioita kuin Saimaan ammattikorkeakoulun Opinnäytetyöklänikka-projektissaan. Myös ongelmat ja tavoitteet olivat keskeisiltä osiltaan yhteneväiset.

Kajaanin ammattikorkeakoulun internetsivustojen benchmarking

Kajaanin ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä koskeva ohjeistus on keskitetty internetissä opinnäytetyöpakkiin <http://193.167.122.14/opari/>

Pakkiin kuuluu muun muassa opinnäytetyöpankki, jonka tavoitteena on auttaa opiskelijaa löytämään mielekäs, työelämään suuntautuva opinnäytetyön aihe. Kunkin pankissa tarjolla olevan aiheen toteuttajaksi pyritään löytämään sopivin opiskelija. Tällä tavoin saadaan koordinoituksi yhteistyötä ammattikorkeakoulun, opiskelijan ja työelämän välillä.

Opinnäytetyön yhteyshenkilöt on koottu nettisivuille yhteystietoineen koulutusyksiköittäin. Valmiina lomakepohjina ovat saatavilla toimeksiantosopimus, arviointiperusteet, toimeksiantajan arviointi sekä lupa- tai julkisuusasioihin liittyvät juridiset lomakkeet. Lisäksi on lomakkeet opinnäytetyöprosessin arviointia varten sekä opiskelijalle että työelämän edustajalle. Kullakin yksiköllä on omat lomakkeensa niiden erityistarpeita varten.

Internet-materiaalin perusteella saattoi päätellä, että aiheanalyysi Kajaanin ammattikorkeakoulussa on huomattavasti suppeampi kuin Saimaan ammattikorkeakoulussa, missä se erityisesti liiketalouden yksikössä on varsin laaja. Tästä asiasta oli keskustelua myös Kymenlaakson ammattikorkeakouluun ja Mikkelin ammattikorkeakouluun tehdyn vierailun aikana. Projektin kuluessa onkin

tullut esiin tarve arvioida, onko nykyinen opinnäytetyöprosessin käynnistävä aiheanalyysi liian raskas ja estää työn luontevan aloittamisen.

Kajaanin ammattikorkeakoulun opinnäytetyöpakissa on opinnäytetyön teoriamalleista monipuolista, mutta jäsentymätöntä tietoa. Tämänkaltaisissa ratkaisuissa on mietittävä, onko sisältömateriaali opinnäytetyön tekijää ja oppimisprosessia aidosti tukevaa. Opinnäytetyön tukimateriaalipaketti on sinänsä hyvin laaja ja koko opinnäytetyöprosessia luotaava. Sen toimivuus ei välttämättä ole erityisen hyvä opiskelijan näkökulmasta. Materiaalin hyödyntäminen vaatii opettajaa, joka jäsentää tiedon opinnäytetyöprosessia peilaten.

Saimaan ammatinkorkeakoulun Opinnäytetyöklänikka-projektin aikana pohdittiin tutkimuskursseihin liittyvän materiaalipankin rakentamista. Osoittautui, että Saimaan ammattikorkeakoulussa on paljon hyvää materiaalia, joita voitaisiin käyttää entistä laajemmin hyväksi organisaatiossa. Pelkän verkkomateriaalin käyttöä ei kuitenkaan pidetty mielekkäänä. Oppimateriaalipankin tueksi on ratkaistava opetusjärjestelyt rinnakkain eri yksiköiden välillä. Tätä työtä on jatkettava Opinnäytetyöklänikka-projektin jälkeen.

Kajaanin ammattikorkeakoulun opinnäytetyöpakissa olevat ohjauksen pelisäännöt ovat hyvä ratkaisu, koska ne selkeyttävät prosessia. Säännöt eivät kuitenkaan ole kaikin osin esimerkkien valossa konkreettisia ja lisäksi ne vaikuttavat osin tulkinnanvaraisilta. Näitä asioita on Opinnäytetyöklänikka- projektissa pyritty ratkaisemaan erityisesti sähköisen palautejärjestelmän rakentamisella ja sähköisen ohjausprosessityökalun käyttöönotolla.

3.5 Opinnäytetyön toimeksiantajan opas

Ohjausryhmä havaitsi jo työskentelynsä alkuvaiheessa, että opinnäytetyön toimeksiantajilla ei ole riittävän selkeää kuvaa siitä, mikä on ammattikorkeakoulun opinnäytetyö ja mitä yhteistyö vaatii työnantajilta. Toivottiin, että toimeksiantajia varten olisi opas, jossa nuo asiat kerrotaisiin lyhyesti ja ymmärrettävästi. Tämä mahdollistaisi sen, että tiedonkulku olisi yhdenmukaista opinnäytetyön tekijän työelämäohjaajan ja varsinaisen opinnäytetyön ohjaajan välillä.

Oppaan laatimista varten järjestettiin keväällä 2010 kaksi työkokousta kokonaisnäkömyksen muodostamiseksi. Ensimmäinen kokous oli tarkoitettu Saimaan ammattikorkeakoulun opinnäytetyön kehittämisestä vastaaville henkilöille ja toinen työelämän edustajille. Molemmista tapaamisista käytiin läpi asioita, joita oppaan tuli sisältää.

Kokousten pohjalta opinnäytetyön toimeksiantajan oppaaseen päätettiin sisällyttää mahdollisimman tiiviissä muodossa seuraavat asiat:

- lyhyt esittely Saimaan ammattikorkeakoulusta
- yleiskuvaus siitä mikä on ammattikorkeakoulun opinnäytetyö
- kuvaus opinnäytetyön sisällöstä ja opinnäytetyön laajuudesta
- kuvaus toimeksiantajan roolista opinnäytetyön ohjauksessa
- kuvaus siitä mitä opiskelija ja Saimaan ammattikorkeakoulu odottavat opinnäytetyöltä
- maininta tarvittavista lomakkeista ja sopimuksista
- maininta mahdollisesti tarvittavista tutkimusluvista sekä tutkimuksiin liittyvistä eettisistä kysymyksistä
- kuvaus opinnäytetyön aikataulusta
- maininta toimeksiantajalta pyydettävästä palautteesta

Oppaasta tehtiin sekä painettu että sähköinen versio.

4 PROJEKTIN LOPPUARVIOINTI

Kokonaisuudessaan Opinnäytetyöklinitikka-projekti onnistui sikäli hyvin, että sille määritellyt tavoitteet saavutettiin. Projektin aikana saatiin Saimaan ammattikorkeakouluun uusia työkaluja ja merkityksellistä asiantuntemusta opinnäytetyön toteuttamiseen. Onnistumista voidaan kuitenkin lopullisesti arvioida vasta sen myötä, kun nähdään, kuinka hyvin uudet kehittämistulokset saadaan käytännössä osaksi Saimaan ammattikorkeakoulun arkea.

Haasteena opinnäytetyöprosessin mallintamisessa olivat hyvinkin erilaiset tavat tehdä opinnäytetyötä eri koulutusaloilla. Jotta projektilla saatiin vaikuttavuutta koko ammattikorkeakoulun tasolla, tarvittiin paljon näkemysten yhteensovittamista ennen kuin varsinaisten työvälaineiden kehittämisen yksityiskohdista on voitu sopia. Keskustelu ja yhteisen näkemyksen löytäminen vai aikaa ja toi paljon haasteita projektin aikataulussa pysymiselle.

Opinnäytetyön mallintaminen uudella tavalla ja sitä seurannut sähköisen työkalun kehittäminen oli hidaskeskeinen prosessi, joka vaati laajaa yhteisymmärrystä eri toimijoiden kesken. Sen vuoksi projektin keskeisimmät pysyvät tulokset voitiin saada aikaan vasta projektin loppuvaiheessa. Siihen sisältyi riski, mutta tehtävässä kuitenkin onnistuttiin. Sähköisen työkalun rakentaminen ja testaaminen saatiin tehtyä tavoitellussa laajuudessa ja projektille laaditussa aikataulussa.

Sähköinen työkalu rakennettiin samaan oppimisympäristöön kuin mikä oli ennestään käytössä Saimaan ammattikorkeakoulussa (Moodle). Tämä mahdollistaa sen, että asiantuntemus järjestelmän kehittämiseen löytyy Saimaan ammattikorkeakoulun sisältä.

Opinnäytetyön toimeksiantajia varten tehtiin opas ja palautejärjestelmä. Työnantajapalautteet on jo projektin aikana integroitu osaksi ammattikorkeakoulun muuta palautejärjestelmää. Työelämäyhteyksien kehittämistä vastuu jää projektin jälkeen ensisijaisesti opinnäytetyön ohjaajille, ja on tärkeää varmistaa, että he sitoutuvat ja motivoituvat palautejärjestelmästä saatavan informaation hyödyntämiseen.

Opiskelijoita varten tehtiin myös sähköinen palautejärjestelmä. Opiskelija- ja toimeksiantajapalautteet antavat yhdessä opinnäytetyön ohjaajille tietoa onnistumisista ja kehittämiskohteista. Palautteiden koulutusala- ja ammattikorkeakoulutasoiset koonnit antavat puolestaan tietoa prosessitasoisista kehittämiskohteista ja auttavat nostamaan esille hyviä käytäntöjä.

Lähiajan keskeisimpiä opinnäytetyöprosessin kehittämistavoitteita on uusien toimintatapojen saaminen luontevaksi osaksi organisaation työskentelyä. Lisäksi kouluttamista on jatkettava, sillä uudet toimintatavat eivät luonnollisestikaan voi ilman tukea tulla kerralla käyttöön koko organisaatiossa.

5 OPINNÄYTETYÖPROSESSIN KEHITTÄMINEN PROJEKTIN PÄÄTTYTTYÄ

Opinnäytetyöprosessin kehittäminen Opinnäytetyökliniikka-projektin päätyttyä on sovittu kuuluvaksi ammattikorkeakoulun tutkimus-, kehitys- ja innovaatioryhmän (TIKI-ryhmä) tehtäviin. TIKI-ryhmään kuuluvat toimialojen tutkimuspäälliköt ja Venäjä-asioiden kehityspäällikkö, kehitysjohtaja ja tutkimusasiamies. TIKI-ryhmä arvioi ammattikorkeakoulun opinnäytetyöprosessin kehittämistarpeita vuosittain ja sen jäsenet toteuttavat tarvittavat kehittämistoimenpiteet omilla vastualueillaan.

Opinnäytetyökliniikka- projektin aikana tuli selkeästi ilmi, että kehitystyössä on oltava mukana henkilöitä kaikilta toimialoilta, jotta voidaan ottaa huomioon eri näkökulmat riittävän laajasti. Se on tähdellistä siksi, että opinnäytetyön tekemiseen kuuluu tiettyjä erityispiirteitä riippuen siitä, minkä alan työstä on kyse. Esimerkiksi sosiaali- ja terveystieteiden opinnäytetyöissä eettiset tekijät korostuvat erityisen paljon.

Opinnäytetyöklintika- projektin tavoitteiden, sen aikana kertyneen kokemuksen ja saavutettujen tulosten perusteella TIKI-ryhmän toteutettavaksi ja jatkopohdittavaksi nousi seuraavia asioita:

- opinnäytetyöprosessin arvioiminen vuosittain
- opinnäytetyöprosessin keskeisimpien tavoitteiden arviointi ja määrittely
- Saimaan ammattikorkeakoulun opinnäytetöiden yleisen ohjeistuksen päivitystarpeiden arviointi ja tarvittava päivittäminen
- koulutusalaakohtaisten ohjeistuksien arviointi, kehittämistarpeet ja toimenpiteet
- sähköisen ohjaustyökalun toimivuus (ohjausprosessin toimivuus, sisällön arviointi/täydennystarpeet, tekninen toimivuus ym.), kehittämistarpeet ja toimenpiteet
- opinnäytetöiden palautejärjestelmän toimivuuden arviointi
- opinnäytetöiden palautteen (opiskelijapalaute ja toimeksiantajapalaute) analysointi ja sen pohjalta aiheellisiksi katsottujen toimenpiteiden toteuttaminen
- toimeksiantajalle tehdyn oppaan toimivuuden arviointi ja toimenpiteet
- ohjaajapalautteen käsittely, varmistettava, että palautetta hyödynnetään
- muiden esille tulleiden opinnäytetöiden kehittämistarpeiden arviointi ja toimenpiteet
- kehittämistyön jatkuvuuden turvaaminen

Keskeisimmät opinnäytetöitä koskevat asiat sisältyvät ammattikorkeakoulun toimintakäsikirjaan. Opinnäytetyötä koskevaa ohjeistusta arvioidaan tältä osin myös vuosittain tehtävässä toimintakäsikirjan päivityksessä.